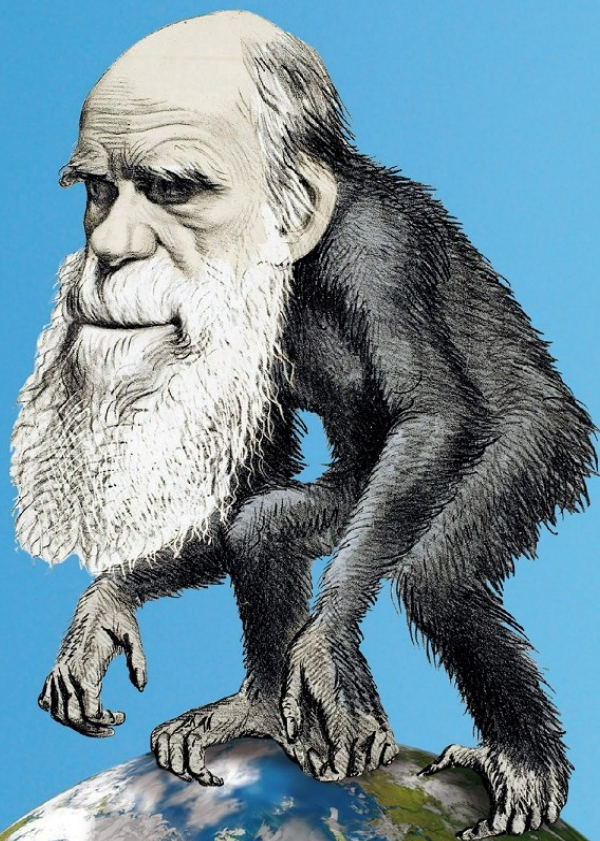

Homo sapiens?

**HISTÒRIA BREU DELS GRANS
ERRORS DEL CONEIXEMENT HUMÀ**

Pedro Domínguez Gento

*“Qualsevol home pot equivocar-se
però sols el neci persevera en l'error”*

Marcus Tullius Cicero

	Pàgina
PRÒLEG	7
LA FAL·LIBILITAT HUMANA	9
ERRORS COSMOLÒGICS I GEOGRÀFICS	
Primer foren les aigües	15
Tot és nombre, enter o fraccionari	18
La Terra és el centre de l'Univers	22
El món fou creat el 4004 aC	30
El nostre futur està escrit en els astres	36
La Terra és plana i les antípodes no existixen	40
El descobriment de les Índies Occidentals	44
ERRORS FÍSICS	
Els cossos pesats cauen més ràpids	49
El mòbil perpetu	54
La llum és un doll de partícules	59
La teoria del calòric	62
El determinisme físic	64
L'èter lumínic omple l'espai	70
L'Univers estacionari i la constant cosmològica	73
ERRORS QUÍMICS	
Els quatre elements	75
La matèria és contínua	78
La pedra filosofal i l'elixir de la llarga vida	83
La teoria del flogist	88
La química orgànica és exclusiva dels éssers vius ..	91
Els gasos nobles no reaccionen	93
No hi ha calfament global	95

ERRORS BIOLÒGICS

La generació espontània	102
El fixisme biològic	105
L'herència dels caràcters adquirits	108
Conills i raboses envaïren Austràlia	111
El sexe dèbil, maldestre i inferior	114
La superioritat de la raça blanca	118
Som fills dels errors	123
La VI gran extinció	126

ERRORS DE SALUT

Els quatre humors	130
El tabac i la tomaca	135
La febre puerperal	140
La radioactivitat fou la panacea	145
Els accidents de trànsit	149
La talidomida	156
Les vaques boges	158
Obesitat i fam	161

ALTRES ERRORS

La destrucció de la Biblioteca d'Alexandria	165
El vaixell insubmergible	169
El plom de les gasolines	172
El desastre del mar d'Aral	175
L'accident de Bhopal	178
L'energia nuclear és segura, ecològica i barata	183
El creixement econòmic continu	193
<i>Si vis pacem para bellum</i>	201

CONCLUSIONS	205
-------------------	-----

PRÒLEG

Fou Carl Linneo, el gran naturalista del segle XVIII, qui nomenà a la nostra espècie *Homo sapiens*, humà savi. Uns 200 anys després, com semblava que els *sapiens* s'havien creuat genèticament amb els *neanderthalensis* originant-nos a nosaltres, els paleoantropòlegs afegiren un altre *sapiens* per a diferenciar-nos d'aquells progenitors i durant un temps ens autodenominàrem *Homo sapiens sapiens*, humà més que savi, doblement savi. Al final, després d'un intens debat i noves investigacions, els científics han conclòs que els creuaments foren esporàdics i no originaren cap subespècie¹, de manera que hem tornat a la denominació binària inicial.

Les restes d'*Homo sapiens* més antigues s'han descobert a Etiòpia i tenen 195.000 anys, una antiguitat similar a la calculada per a les mitocondries femenines, que situen a l'antecessora de tots els humans actuals en l'Àfrica Oriental fa uns 200.000 anys. Així doncs la nostra espècie té aproximadament eixa edat, poca cosa si la comparem amb els 220.000.000 d'anys d'existència dels mamífers i quasi res si la comparem amb els 4.500.000.000 d'anys que li calculem a la Terra².

Potser per això, per la nostra joventut evolutiva, ens comportem com ho fem i damunt ens atrevim a dir-nos *H. sapiens*, perquè observant-nos objectivament i estudiant a fons

1 Un estudi publicat en la prestigiosa revista *Plos One*, en 2012, calcula que hi hagué només 1 unió amb descendents per cada 77 generacions, és a dir, 1 per cada 1.500 anys de coexistència, quelcom realment ínfim i sense conseqüències evolutives. No obstant, la investigació sobre els nostres orígens segueix oberta i encara pot donar sorpreses.

2 Si els 4.500.000.000 d'anys es condensaren en un sol dia, els mamífers haurien aparegut a les 22h 49' 36" i els éssers humans a les 23h 59' 56", 4 segons abans d'acabar eixe dia...

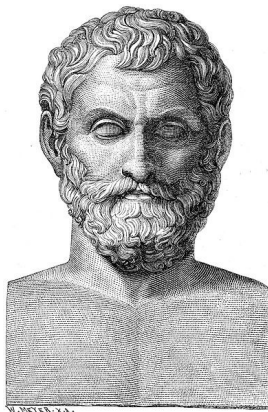
la nostra història allò de savis resulta més que dubtós. En realitat els errors ens han acompanyat sempre, fins i tot aprenem amb ells perquè comencem a caminar entropessant i caient, a parlar balbotejant, a menjar vessant els aliments, a escriure fent esborralls i a raonar equivocant-nos una vegada i una altra; cometem errors en cadena fins que finalment encertem i ho fem bé, la qual cosa no impeditx que després tornem a errar perquè inclús madurs i experts seguim equivocant-nos, encara que afortunadament molt menys.

I si no podem eliminar del tot els errors, perquè són con-substancials a l'espècie humana i la vida mateixa, el millor que podem fer és intentar reduir-los al mínim, sent previnguts i coneixent almenys els principals. Eixe és precisament l'objectiu del present assaig, referir els majors errors que la nostra espècie ha comés des que inventàrem l'escriptura fins avui, per aprendre d'ells i evitar altres semblants.

Com digué Marx³: “*Eixint del no-res hem aconseguit les més altes cotes de la misèria*”, i en el moment actual, amb diverses crisis esclatant simultàniament, no està de més reflexionar sobre el que hem fet per a acabar desencadenant-les. Perquè els grans errors que provoquen les grans crisis també poden corregir-se i donar lloc a grans solucions, si som capaços de pensar i actuar amb objectivitat i intel·ligència.

PRIMER FOREN LES AIGÜES

Tales de Milet (segle -VI) navegà sovint pel Mediterrani Oriental i visità les illes gregues, Egipte i Babilònia, assimilant les diverses cultures amb una notable intel·ligència. La seua curiositat era proverbial i d'ell es contaven anècdotes com, per exemple, que una nit mentre contemplava absort les estrelles donà uns passos cap enrere i caigué a una rasa fonda, llavors una dona l'ajudà a eixir i li digué: “*Però Tales, com pretens saber sobre els cels si no veus el que hi ha sota els teus peus!*”. Fart de les burles dels seus conciutadans per la seua afició a la filosofia⁴ i l'observació dels cels, en una ocasió deduí que la següent collita d'olives seria bona i comprà els molins d'oli de Milet i Quíos per a llogar-los a bon preu després de la recol·lecció; així aconseguí una fortuna i demostrà que els filòsofs podien fer-se rics si volien, encara que la seua vertadera ambició era el coneixement, no els diners.

4 Etimològicament filosofia vol dir “amor al coneixement” i els filòsofs jònics, presocràtics, cercaven l'explicació racional de les coses, per això se'ls considera els primers científics. Els seus escrits no han sobreviscut i el poc que sabem d'ells és de segona o tercera mà, comentaris crítics de filòsofs posteriors.

Tales fou capaç de calcular l'altura de les piràmides mesurant l'ombra que projectaven en el moment que un pal vertical era igual de llarg que la seua ombra, és a dir, quan el Sol formava un angle de 45° amb l'horitzontal. A més enuncià el teorema dels triangles semblants, el del triangle rectangle circumscrit, explicà els eclipses, predí un d'ells i dividí l'any en 4 estacions i 365 dies. Per tot açò fou considerat un dels Set Savis de Grècia.

La seua ment inquieta es plantejà fins i tot l'origen del món i buscant una explicació racional suposà que al principi només existia l'aigua i que sobre ella es dipositaren després la terra, l'aire i els éssers vius, tot procedia de l'aigua i tot tornava a ella, una teoria bastant lògica per a qui solia viure sobre les aigües. Aquests eren els seus principals arguments:

- L'aigua en polvoritzar-se es transforma en aire i en compactar-se forma el fang, que dóna origen a la terra.
- La terra descansa sobre l'aigua com una illa i per açò a voltes tremola, com un vaixell sacsejat per l'onatge.
- L'aigua o la humitat estan en la nutrició de tots els éssers.
- Les llavors de tots els éssers vius són humides i han de tindre humitat per a germinar.
- La calor mateixa és generada per la humitat i conservada per ella.

Algunes d'aquestes idees probablement no eren seues perquè molt abans els sumeris, que habitaven en la desembocadura dels rius Tigris i Eufrates⁵, ja explicaven la creació del món amb una mitologia semblant. L'original del filòsof fou que descartà els ens sobrenaturals i buscà una explicació racional, objectiva, autoconsistent.

Òbviament Tales s'equivocà perquè ni tan sols el nostre petit

5 Una regió de freqüents inundacions, situada en l'antiga Mesopotàmia i l'actual l'Iraq.

planeta blau està fet d'aigua, però la seua teoria suposà un bon començament i amb ella féu una aportació fonamental a l'avanç del pensament humà perquè en prescindir dels déus per a explicar el món fundà la filosofia natural, la ciència antiga. Abans de Tales tot eren déus i mites, un per a cada cosa⁶, l'Univers sencer estava sotmés al capritx arbitrari d'aquells personatges volubles i impredecibles, era el Caos; després de Tales l'Univers es regia per lleis naturals, estava ordenat i resultava comprensible per a la ment humana, fins i tot predecible, era ja el Cosmos⁷.

Seguint eixa encertada línia de pensament, savis posteriors desenvoluparen idees molt avançades per a la seua època. Així Anaximandre, utilitzant pals verticals, mesurà amb precisió la durada de l'any i les estacions; a més deduí que la vida s'havia originat en les aigües i el fang, colonitzant després la terra. Anaxàgores conjecturà que el Sol era una simple roca incandescent i la Lluna una altra roca que procedia de la Terra, no personatges divins com creien els seus contemporanis; per eixe motiu fou jutjat i empresonat, convertint-se en el primer científic perseguit per les seues idees. Empèdocles descobrí l'existència de l'aire mitjançant el *lladre d'aigua*, una esfera metàl·lica buida amb foradets per baix i un tubet per dalt, que s'utilitzava en la cuina per a prendre aigua del cànter i tirar-la a l'olla⁸. Leucip i Demòcrit raonaren que la matèria havia d'estar

6 Esclataven les tempestes i queien els rajos perquè Zeus estava furiós, feia vent perquè Èol bufava, germinaven els fruits perquè Ceres així ho volia, el Sol era la corona d'Hèlios, que viatjava en el seu carro al voltant de la Terra, etc.

7 *Cosmos*, així es titula el llibre i la famosa sèrie de televisió de Carl Sagan, molt recomanables pel seu interès didàctic, especialment el capítol VII: *L'espinada de la nit*, on explica la història dels filòsofs jònics.

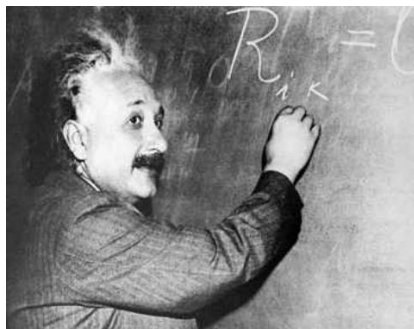
8 Si es tapa l'eixida del tub amb el polze, en submergir l'esfera

formada per partícules mínimes indivisibles, a les quals nomenaren *àtoms*. Euclides escrigué *Els elements*, l'obra de geometria que fou estudiada durant més de dos mil anys. Etc.

foradada en aigua aquesta no entra, de la qual cosa Empèdocles deduí l'existència d'un cos tènue i invisible en el seu interior que impedia eixa entrada, l'aire.

L'UNIVERS ESTACIONARI I LA CONSTANT COSMOLÒGICA

En aplicar la Teoria de la Relativitat General a la gravitació, en 1917, Albert Einstein deduí que l'Univers havia de contraure's per acció de l'atracció gravitatòria, l'única força coneguda que actuava a escala còsmica. No obstant, el consens científic de l'època suposava que l'Univers es mantenia en un equilibri estàtic, estacionari, així que Einstein pensà que havia d'existir entre les galàxies algun tipus de força de repulsió, desconeguda encara, que equilibrara l'atracció gravitatòria i introduí en els seus càlculs una constant cosmològica per a obtindre resultats concordants amb l'Univers estacionari.

El que no sabia el gran físic era que en 1912, analitzant la llum procedent de les galàxies més distants, Vesta Slipher havia observat que les seues línies espectrals visibles es desviaven cap al roig, cosa que només podia explicar-se suposant que les galàxies s'allunyaven a gran velocitat i l'efecte Doppler actuava sobre la llum que emetien allargant la seua longitud d'ona. I en 1929 Edwin Hubble descobrí que la velocitat de fuga és tant major com més lluny es troben les galàxies, la qual cosa implica que l'Univers s'expandix pertot arreu, com un globus en unflar-se.

Quan Einstein s'assabentà d'aquest últim descobriment reconegué que la constant cosmològica que havia introduït en la seua teoria fou el major error de tota la seua carrera. En descàrrec seu cal dir que l'error era general perquè tots els científics de l'època suposaven que l'Univers era estacionari, cosa comprensible ja que fins aleshores no disposaven de dades sobre el moviment de les galàxies i aquestes, a escala humana, semblen immòbils.

Recentment el problema s'ha complicat perquè en estudiar les supernoves llunyanes s'ha esbrinat que l'expansió de l'Univers és accelerada, cosa que no concorda amb el que es pensava fins ara. Per a intentar explicar-ho, els físics teòrics han llançat la hipòtesi que existix també una matèria i una energia fosques, fosques en tots els sentits perquè encara s'ha de comprovar la seua existència i les seues propietats. Caldrà esperar, doncs, algun temps fins que els físics puguen aclarir totes aquestes qüestions⁹.

El que sí pareix clar és que el Big Crunch, la Gran Implosió, ja no té sentit. Segons la Teoria del Big Bang, un dels possibles finals del nostre Univers era que la força de gravetat, si la densitat mitjana fóra suficient, frenaria l'expansió actual fins a detindre-la, per a després fer retrocedir acceleradament tota la matèria fins que col·lapsara en un punt singular, el procés invers a l'hipotètic Big Bang que originà l'Univers actual. Lògicament si l'Univers està en expansió accelerada, com sembla, ja no podrà col·lapsar i les hipòtesis de la Gran Implosió i l'Univers Oscil·lant queden fora de joc.

9 Treballs teòrics recents com el de Hong S. Zhao suposen que l'energia fosca és una espècie de fluid que pot comportar-se com matèria fosca si abasta la densitat suficient, idea un tant fantàstica que recorda de nou el mític èter però que podria resoldre problemes pendents d'Astrofísica i Física de Partícules. Vorem en què queda tot.

EL SEXE DÈBIL, MALDESTRE I INFERIOR

Homes i dones són diferents, físicament salta a la vista i psicològicament també resulta evident. La qüestió és que ells són més forts i durant mil·lennis, davall l'imperi de la força bruta, han considerat les dones inferiors i les han dominat fins a tal punt que elles mateixes han acabat creient-se la part dèbil del binomi humà.

Com a botó de mostra tenim les opinions dels filòsofs clàssics més reputats: Plató (-IV) afirmava que *“les dones són el resultat d'una degeneració física de l'ésser humà. Només els homes han sigut creats directament dels déus i reben d'ells l'ànima. Aquells que viuen honradament retornen a les estrelles, però aquells que són covards o viuen sense justícia poden haver adquirit, amb raó, la naturalesa de la dona en la seua segona generació”*. Per la seua banda Aristòtil ensenyava que les dones eren com homes estèrils perquè *“la femella, deficient en calor natural, és incapaç de preparar el seu fluid menstrual al punt del refinament en el qual es convertix en semen, és a dir, llavor. Per tant la seua única contribució a l'embrió és la seua matèria, un camp en el qual puga créixer”*... *“La raó per la qual un home domina en societat és la seua intel·ligència superior. Només l'home és un ésser humà complet. La relació entre el baró i la femella és per naturalesa aquella en què l'home ostenta una posició superior i la dona més baixa, l'home dirigeix i la dona és dirigida”*. I com ja sabem, ambdós filòsofs dominaren el pensament occidental durant dos mil anys.

Ja en l'època contemporània, Theodor L. W. Bischoff (XIX), professor d'anatomia i fisiologia i membre estranger de la prestigiosa Royal Society de Londres, estudià el pes de nombrosos cervells humans i calculà que el cervell masculí pesava una mitjana de 1.350 g i el de les dones 1.250 g, de la qual cosa inferí que *“la capacitat intel·lectual dels homes és*

major que la de les dones”, sense considerar per a res la diferent massa corporal dels dos sexes ni les diverses funcions del cervell. El més graciós del cas és que Bischoff donà el seu cos a la Ciència i, quan morí, els col·legues comprovaren que el seu cervell pesava solament 1.245 g...

Durant milers d'anys, fins i tot els pensadors més coneguts cometeren l'error de considerar les dones el sexe dèbil, maldestre i inferior. Tradicionalment es suposava que elles només valien per a criar, cuidar de la casa i poc més; de manera que les obligaven des de xicotetes a realitzar aquestes feines i no les ensenyaven a llegir ni escriure, condemnant-les a viure en la ignorància, la qual cosa reforçava el prejudici inicial i creava un cercle viciós que encara estem superant.

Els països més retardats continuen amb eixa mentalitat i mantenen les dones sotmeses al poder masculí, primer davall la tutela del pare i després davall la del marit; fins i tot en els països més avançats subsistixen ideologies rànquies que segueixen considerant-les inferiors, sense els mateixos drets que tenen els homes, i les veten per a certs càrrecs o responsabilitats. De fet el sufragi femení no fou acceptat fins a ben entrat el segle XX, concretament Finlàndia l'aprovà en 1907, Rússia en 1917,

Alemanya i Regne Unit en 1918, EUA en 1920, Espanya en 1931, França en 1944, Itàlia en 1946, Xina en 1947, Suïssa en 1971, etc.; i encara continuen sense dret a vot en Aràbia Saudí, Emirats Àrabs, Brunei i el Vaticà.

Biològicament el principal rol de les dones ha sigut engendrar i cuidar la prole, el dels homes competir per elles, apropiarse-les, fecundar-les i defensar el grup familiar o tribal; per això la selecció natural ha fet aquests un 8% més alts i un 20% més massius¹⁰, amb major proporció muscular i un comportament més agressiu, com ho demostra el fet que la immensa majoria d'actes violents són protagonitzats per homes. I és que, a pesar de l'educació civilitzada que reben, alguns mascles humans es deixen portar pels seus pitjors instints i es convertixen en energúmens perillosos, més propis de l'era cavernícola que de l'actual.

Malgrat tot, les dones viuen ací 6 anys més que els homes, la qual cosa indica que el seu organisme és més resistent al desgast i les malalties, a més de tindre menys tendència a les conductes de risc i els accidents. L'evolució ha afavorit les dones més resistents i previngudes perquè deixaven més descendents, i al cap de moltes generacions tals característiques han acabat predominant entre elles. També intel·lectualment pareixen estar ben dotades per a la vida moderna perquè les xiques solen ser més tranquil·les, més constants, maduren abans, aprofiten millor el temps i avancen més en l'estudi o el treball; així, en els països desenvolupats són ja majoria en els estudis superiors i prompte ho seran en les tasques de major responsabilitat.

I si resulta que les dones són més resistents, menys accidentables, millors estudiants i més adaptables, no serà llavors

10 Si el cos masculí té més massa que el femení, el seu cervell ha de ser també un poc més gran per a controlar l'increment de músculs i òrgans, la quantitat de neurones que queden lliures per a pensar serà pràcticament la mateixa en ambdós sexes.

l'home el sexe dèbil i inferior? Al cap i a la fi el cromosoma X que caracteritza el sexe femení és més gran que l'Y masculí i conté major informació genètica, l'Y ve a ser l'X sense una de les potetes. Tal vegada hauríem de canviar el nom de l'espècie pel més adequat *Mulier sapiens*...

Doncs bé, segons una investigació recent de la Unitat de Salut Pública i Social de Glasgow, al voltant del 60% de la diferència en l'esperança de vida mitjana entre homes i dones es deu al consum de tabac i el 20% a l'alcohol, de forma que les dones viuen bastant més perquè abans a penes fumaven ni bevien; en canvi ara estan copiant les conductes més insanes¹¹ i en els pròxims anys la diferència de vida mitjana entre ambdós sexes anirà acurtant-se, fins a quasi igualar-se. Respecte a la intel·ligència, homes i dones han de tindre pràcticament la mateixa perquè pertanyen a la mateixa espècie i els seus cervells són molt similars; no obstant, les hormones i els rols biològics han organitzat certes àrees neuronals de forma distinta i tenen algunes capacitats diferents, probablement el cervell masculí és més hàbil en temes com l'orientació o la geometria i el femení en altres com el llenguatge o les interrelacions¹².

Per tant ni les dones són inferiors ni els homes tampoc. Som una espècie amb dimorfisme sexual i cada sexe té els seus punts forts i els seus punts dèbils, el lògic seria aprofitar el millor de cadascú, considerant ambdós complementaris. Diferents en qualitats però iguals en importància i per descomptat en drets.

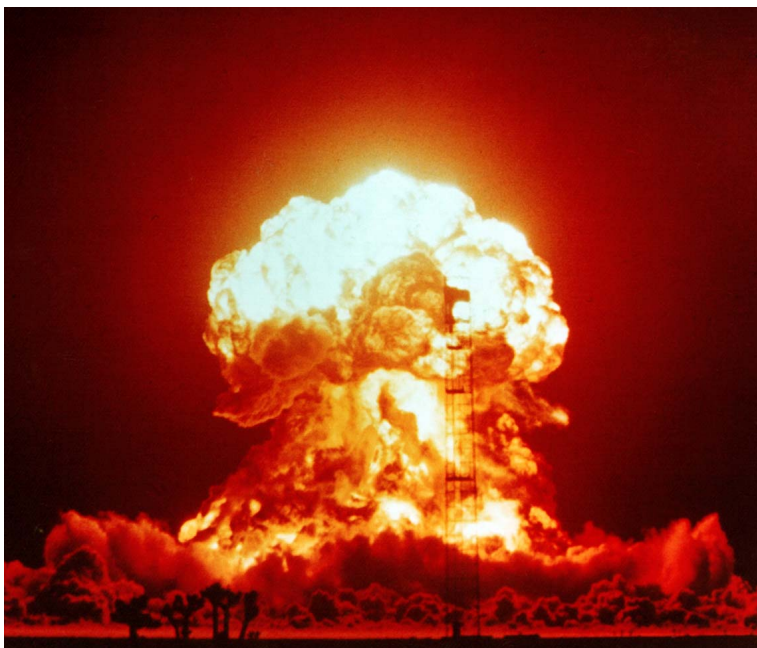
- 11 A Espanya fumen ja el 27% de les dones, proporció que va en augment, i el 42% dels homes, en disminució. El mateix ocorre amb l'alcohol.
- 12 De lectura recomanable *El cervell femení* i *El cervell masculí*, dos assaigs de la neuropsiquiatra Louann Brizendine.

*SI VIS PACEM, PARA BELLUM*¹³

Quan es barallen per l'aliment, les femelles, el territori o la jerarquia, els ximpanzés es mosseguen i arrapen, es colpegen amb els peus i les mans, fins i tot amb pals o pedres, però molt rarament arriben a matar-se entre ells. Els motius que ens enfronten als humans són bàsicament els mateixos: el domini de terres i recursos, l'ascens en la piràmide social i l'accés al sexe fàcil¹⁴; però com som més intel·ligents i hàbils hem inventat infinitat de ferramentes per a agredir-nos, des de les tradicionals armes blanques fins a les modernes NBQ¹⁵, passant per les múltiples armes de foc. I nosaltres sí que ens matem sovint, fins i tot caiguem en eixos deliris criminals que són les guerres: guerres tribals, guerres de religió, guerres colonials, guerres d'independència, guerres ètniques, guerres civils, guerres pre-ventives, guerres mundials... Només durant el passat segle XX hem patit més de 100 guerres, amb un balanç final que supera els 100 milions de morts, el 90% civils desarmats i innocents; i en el ple segle XXI encara seguim a tirs entre nosaltres, sobretot on es troben els principals jaciments de petroli i d'altres recursos especulatiu.

- 13 “*Si vols la pau, prepara la guerra*”, coneguda frase llatina que no fou pronunciada per Juli Cèsar com alguns creuen sinó per l'escriptor militar Vegecio.
- 14 Fins fa poc els guerrers i els seus caps eren tots homes, les dones solien formar part del botí i les violacions resultaven tan comunes com les massacres; ara ja hi ha dones en alguns exèrcits però els homes segueixen sent majoria, especialment en els comandaments, i les guerres segueixen facilitant als vencedors el poder, la riquesa i el sexe, almenys als caps.
- 15 Nuclears, bacteriològiques i químiques; per sort hem resistit la temptació d'utilitzar-les massivament, perquè ningú estaria a resguard d'elles.

Existix un notable desfasament entre el gran avanç científic i tecnològic que hem aconseguit els últims segles i el poc que hem avançat en les relacions humanes i l'organització social durant eixe mateix període, de manera que ja som capaços d'eixir del planeta a l'espai exterior però encara no sabem resoldre pacíficament els nostres conflictes. És un desfasament molt perillós perquè si desencadenàrem una III Guerra Mundial, amb les armes actuals, podríem acabar amb bona part de la Biosfera i amb tota la nostra civilització, potser amb tota la humanitat. Referint-se a açò, Einstein digué: "*No sé amb quines armes es lliurarà la III Guerra Mundial, però en la IV usaran pals i pedres*".

I el problema no es limita a les guerres perquè, encara que no n'hi haja, l'armamentisme suposa una sagnia permanent dels pressupostos públics, quelcom summament pernicios perquè els

recursos econòmics són sempre limitats i el que es gasta en armes no es pot dedicar a cobrir les necessitats bàsiques de la població. Encara avui l'agressivitat, la desconfiança, la inèrcia històrica i els interessos creats segueixen portant les nacions a armar-se i vigilar-se mútuament, inclús les que viuen en pau amb els veïns, de forma que mantenen uns exèrcits armats fins a les dents que dilapiden els seus escassos recursos públics. Amb l'excepció dels 25 països que no tenen cap exèrcit: Islàndia, Costa Rica, Panamà, Dominica, Barbados, Micronèsia, Palau, Kiribati, Salomó, Samoa, Tuvalu, Vanuatu, etc., que viuen significativament millor que els països del seu entorn i solen ocupar els primers llocs de l'índex HPI.

Menció especial mereixen els EUA, que en 2011 gastaren l'astronòmica xifra de 720.000 milions de \$ en Defensa¹⁶, oblidant que tenen més de 50 milions de pobres desatesos. I això de Defensa deu ser un eufemisme perquè EUA és, amb gran diferència, el país amb més armes i militars del món; de fet són els seus *marines* els qui han envaït dotzenes d'altres països¹⁷, mentre ningú ha envaït mai EUA. Com afirmà Martin Luther King: “*Estats Units és el major exportador de violència del món*”.

La resta de països amb exèrcit, en plena crisi econòmica mundial i amb creixents sectors de població necessitats d'ajuda, dilapidaren 1.020.000 milions de \$ en armes, guerres i altres parafernàlies bèl·liques¹⁸. En total 1.740.000 milions de \$, una immensa fortuna amb la qual podríem fer coses increïbles...

16 Segons dades de l'Institut Internacional d'Investigació per la Pau d'Estocolm (SIPRI).

17 *Intervenciones de los Estados Unidos*, wikipedia.

18 En 2010, l'arruïnada Grècia gastà 5.600 milions de \$ en comprar fragates, avions, helicòpters, tancs i altres artillugis bèl·lics a Estats Units, Alemanya i França, *casualment* els dirigents de l'FMI que li prestava els diners...

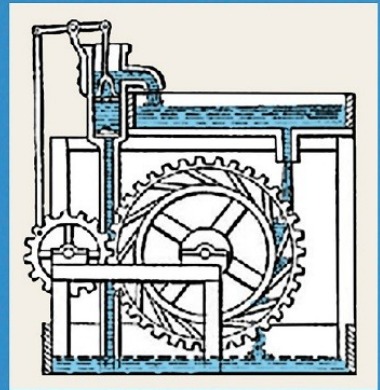
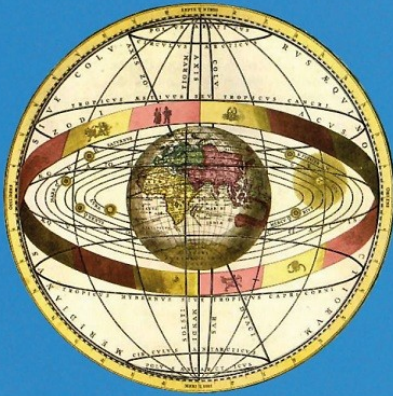
<i>Necessitats humanitàries mundials</i>	<i>Cost (milions de \$)</i>
Acabar amb la fam	470.000
Dotar d'aigua potable	210.000
Control de natalitat	200.000
Educació primària	300.000
Total	1.180.000

<i>Despeses militars (milions \$/any)</i>	1.740.000
---	-----------

Amb molt menys del que invertim en preparar o fer les guerres podríem acabar amb la fam en el món, subministrar aigua potable a tots, controlar la natalitat, establir la població mundial i donar educació primària a tots els xiquets. I encara sobrien 560.000 milions de \$ per a reconvertir els exèrcits en organismes de protecció civil i mediambiental, amb l'objectiu que els militars tingueren una nova ocupació i ningú isquera perjudicat amb el canvi.

Sens dubte, gastar tantíssims diners en armes en comptes de resoldre amb ells els greus problemes que tenim plantejats és un dels nostres majors errors, el major de tots potser, perquè si no utilitzem les armes resulta absurd malbaratar els diners públics en comprar-les i si finalment les utilitzem pitjor encara perquè provoquen massacres i les NBQ ens posen en greu perill a tots.

Homo sapiens?

Ens autodenominem *Homo sapiens*, humans savis, però realment som savis?

Doncs observant la història de l'espècie humana sembla que no massa perquè durant el 99% de la nostra existència hem cregut que la Terra era plana, que tot l'Univers girava al voltant de nosaltres i que érem el cim de la creació. Sols durant els últims segles hem aconseguit superar aquells errors, per a cometre altres nous a continuació...

I d'això tracta aquest assaig, dels principals errors que hem comés des que inventàrem l'escriptura fins avui. Tal vegada puguem aprendre d'ells i evitar altres similars.

MÉTHODE
THO-RADIA
EMBELLISSANTE PARCE QUE CURATIVE
RADIOACTIF
DENTIFRICE
THO-RADIA
A BASE DE SELS DE THORIUM
FORMULE
du Docteur Alfred CURIE

Le grand tube 1
6 francs

Astringent et bactéricide, il stérilise la cavité buccale, évite et combat les gingivites, prévient la carie et les pyorrhées alvéolaires. Il assainit les dents, laisse dans la bouche une délicieuse impression de fraîcheur, conserve l'éclat, la blancheur et l'intégrité de la dentition.

Pas de joli sourire sans de jolies dents

Algunes presentacions del llibre:

ALGEMESÍ

ALZIRA

LEVANTE

SEIS DOBLE

RIBERA EXPRESS

RADIO VALENCIA

Resum biobibliogràfic de l'autor

**El llibre,
imprés en paper FSC,
de 20x13cm² i 208 pàgines,
es pot demanar per
e-mail a**

pedrodominguezgento@gmail.com

**indicant nom, adreça i
nombre d'exemplars desitjats.**

**El PVP és de 4 €
+ despeses d'enviament
contra reemborsament.**

**A partir de 5 exemplars
a preu de cost:
3 €+despeses d'enviament**